

Yttrandefrihet II

mikael.ruotsi@jur.uu.se, @MrRuotsi

Mikael Ruotsi

Doktorand, Uppsala universitet

Disposition

Utredning och rättegång
Yttrandefrihetsbrotten
Offentlighetsprincipen

Utredning och rättegång

Insert your own text here. Talk about something related to your third topic or just put some placeholder text here.

Offentlighetsprincipen

Offentlighetsprincipen är central i den svenska rättsordningen. Den innebär att allmänheten, ofta enskilda individer och företrädare för media, har rätt till insyn i och tillgång till information om statens och kommunernas verksamhet.

Yttrandefrihetsbrotten

- högförräderi
- krigsanstiftan
- spioneri
- uppror
- landsförräderi
- uppvigling
- hets mot folkgrupp
- olaga våldsskildring
- förtal
- förolämpning
- olaga hot
- hot mot tjänsteman

Disposition

First Headline Here

- (Översikt över grundlagsskyddet
- Grundlagsskyddets innebörd och huvudprinciper)
- Brottsutredning och rättegång
- Yttrandefrihetsbrotten
- Offentlighetsprincipen

Yttrandefrihet II

mikael.ruotsi@jur.uu.se, @MrRuotsi

Mikael Ruotsi

Doktorand, Uppsala universitet

Disposition

Utredning och rättegång
Yttrandefrihetsbrotten
Offentlighetsprincipen

Utredning och rättegång

Insert your own text here. Talk about something related to your third topic or just put some placeholder text here.

Offentlighetsprincipen

Offentlighetsprincipen är central i den svenska rättsordningen. Den innebär att allmänheten, ofta enskilda individer och företrädare för media, har rätt till insyn i och tillgång till information om statens och kommunernas verksamhet.

Yttrandefrihetsbrotten

- högförräderi
- krigsanstiftan
- spioneri
- uppror
- landsförräderi
- uppvigling
- hets mot folkgrupp
- olaga våldsskildring
- förtal
- förolämpning
- olaga hot
- hot mot tjänsteman

Utredning och rättegång

- TF/YGL innehåller särskilda processuella regler som (främst) gäller i tryck- och yttrandefrihetsmål
- Brottsutredning
 - JK ensam förundersökningsledare (TF 9:1-3, YGL 7:1)
 - Kan ta hjälp av polis/åklagare - men JK fattar alla beslut
- Åtal m.m.
 - JK ensam åklagare - kan ta hjälp av "vanliga" åklagare
 - Enskild talan möjlig vid t.ex. förtal (TF 9:7, YGL 7:1)
 - Särskilda preskriptionsregler (TF 9:5, YGL 6:3)
 - Radio/TV och tidningar - 6 månader från sändning/publicering
 - Böcker, tekniska upptagningar - 1 år från publicering
 - Databaser - 6 månader från det att informationen togs bort (NJA 2013 s. 945 - publicistisk arvssynd) **men** särskild *ansvarsbegränsningsregel* för material äldre än ett år (YGL 6:6)

Utredning och rättegång (forts.)

- Rättegång - särskild processordning (TF 12 kap. YGL 10 kap)
 - Förberedande behandling:
 - Ansvarsfrågan avgörs slutligt
 - En jury med nio ledamöter lottas fram från en lista med politiskt valda
 - Inte obligatoriskt - båda parter kan avstå från jury = vanligt mål
- Juryprövningen
 - Juryn avgör i första ledet om en framställning är brottslig eller inte
 - För fällande dom krävs kvalificerad majoritet (6/9).
 - Juryns beslut får inte motiveras
 - Om juryn friar är målet avslutat; dess beslut kan inte överklagas
 - Om juryn fäller fortsätter målet som en vanlig rättegång

Juryprövning och
rätten till en rättvis
rättegång?
Holm mot Sverige

Systemet är tiltat till förmån för den som brukat sin yttrandefrihet

Yttrandefrihet II

mikael.ruotsi@jur.uu.se, @MrRuotsi

Mikael Ruotsi

Doktorand, Uppsala universitet

Disposition

Utredning och rättegång
Yttrandefrihetsbrotten
Offentlighetsprincipen

Utredning och rättegång

Insert your own text here. Talk about something related to your third topic or just put some placeholder text here.

Offentlighetsprincipen

Offentlighetsprincipen är central i den svenska rättsordningen. Den innebär att allmänheten, ofta enskilda individer och företrädare för media, har rätt till insyn i och tillgång till information om statens och kommunernas verksamhet.

Yttrandefrihetsbrotten

- högförräderi
- krigsanstiftan
- spioneri
- uppror
- landsförräderi
- uppvigling
- hets mot folkgrupp
- olaga våldsskildring
- förtal
- förolämpning
- olaga hot
- hot mot tjänsteman

Yttrandefrihetsbrotten

- Principen om dubbel kriminalisering (TF 7:1, YGL 5:1)
- Yttrandefrihetsbrotten ("brottskatalogen") TF 7:2-20, YGL 5:1
 - Ärekränkning (förtal och förolämpning)
 - Hets mot folkgrupp
 - Uppvigling (ex. planka.nu)
 - Olaga hot
 - Olaga våldsskildring
 - Spioneri
 - Utlandsspioneri mm...

"Instruktionen"

- Yttrandefriheten är grunden i ett fritt samhälle
- Bedöm tanken inte uttryckssättet
- Hellre fria än fälla

(TF 1:10, YGL 1:15)

JK:s beslut 2014 om
"resanderegistret"

Särskilt om:

Ärekränkning

**Hets mot
folkgrupp**

**Olaga
våldsskildring**

Yttrandefrihetsbrotten, ärekränkning

Förtal

- nedsättande uppgift
 - utsätta någon för andras missaktning
 - även sanna uppgifter kan vara nedsättande
 - rena värdeomdömen inte straffbara
 - rena integritetskränkningar är inte förtalsuppgifter, eller?
- om fysisk person (även avliden)
 - inte juridiska personer; "kollektivt" eller "ekonomiskt" förtal inte straffbart
- ansvarsfrihet
 - om försvarligt med hänsyn till omständigheterna (allmänintresse), **och**
 - om uppgiften sann eller GM hade skälig grund för den
 - bevisbördan på den åtalade (=omvänd)

Förolämpning

- kränkning av självkänsla eller värdighet genom
- beskyllning nedsättande uttalande eller förödmjukande beteende
- "mellan fyra ögon"
- förolämpning som yttrandefrihetsbrott?

ansvarsfrihet och #metoo: går det att skilja mellan försvarlighet och sanningshalt

NJA 1994 s. 638 - Hustlermålet

En pornografisk tidskrift innehöll ett "reportage" rubricerat "En smygtitt i kändisarnas hemliga fotoalbum". Det bestod av pornografiska bilder där kända personers ansikten monterats in. Montagen var avsiktligt taffliga; det framgick klart att kroppar och ansikten inte hörde ihop. Dessutom fanns det "varningstexter" som underströk att bilderna inte var äkta och att det var fråga om "satir".

Bland bilderna fanns diverse textpartier, t.ex. "Att kändisar är ännu mer sexuellt lössläppta och perversa än vanligt folk har väl inte undgått någon."

Förtal?

Nedsättande *uppgift*?
Uppgift om vad?

TR och HovR: inte förtal men
förolämpning

HD: bilderna förtal, särskilt i
förening med texten om kändisars
lössläpphet; skadestånd 100 000
per målsägande (totalt 600 000 kr)

Prejudikatvärde:
integritetskränkning kan betraktas
som förtal; förolämpning har
begränsad betydelse som yf-brott

Särpräglat mål dock; skadestånden
unika

Tisdag

GUDRUN SCHYMAN spelar in EROTISK FILM

med sin ex-man:
"MAN SKA
BLI KÅT"

EXTRA
TV4-JOURNALIST
SKÖTS IHJÄL I NATT

NJA 2003 s. 567 - "Schymanmålet"

Bakgrund: Ex-maken skulle göra "en film om sitt liv" och sa bl.a. "man ska bli kåt". GS intervjuades och sa skämtsamt: "Jag ställer upp på allt", vilket sattes som artikelrubrik. Förtal?

- Nedsättande uppgift? – Ja, för henne
- Försvarligt? – Ja
- Sant? – Nej (inte i en sådan film)
- Skälig grund? – Nej

= Förtal (Skadestånd 50 000)

Prejudikatvärde: vad som är nedsättande ska bedömas från den utpekades synpunkt + korrigerering av skadeståndsnivån i fh till Hustlermålet

Yttrandefrihetsbrotten, hets mot folkgrupp

Hets mot folkgrupp

- hot eller uttryck för missaktning
 - formellt vidsträckt rekvisit
 - begränsas av JK:s åtalspraxis
 - samt EKMR (NJA 2005 s. 805)
 - politiskt yttrande? allmänt intresse?
- folkgrupp eller annan sådan grupp
 - anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck (from 1 jan 2019)
 - annan sådan grupp: invandrare
 - svenskar?
- brott mot allmän ordning
 - NJA 1978 s. 3: inget målsägandebrott

Praktisk tillämpning

- var förekommer hets?
 - sällan i traditionella medier
 - ofta webbplatser
 - affischer, klistermärken
- typer av yttranden?
 - hyllningar av nationalsocialismen
 - hotfulla yttranden mot judar invandrarare eller homosexuella

Y ABOUT THE MESS HERE IN SWE

WE HAVE A SERIOUS PROBLEM WITH FORCED BEGG

INTERNATIONAL GANGS PROFIT FROM PEOPLE'S DESPERATION

AND GOVERNMENT WON'T DO WHAT'S NEEDED.

WE WILL AND WE'RE GROWING AT RECORD

SEE THE OPPOSITION AND WE PROMISE IT

SEE THE SWEDISH DEMOCRATS

THE SWEDISH DEMOCRATS

THE SWEDISH DEMOCRATS

THE SWEDISH DEMOCRATS

THE SWEDISH DEMOCRATS

THE SWEDISH DEMOCRATS

THE SWEDISH DEMOCRATS

THE SWEDISH DEMOCRATS

THE SWEDISH DEMOCRATS

THE SWEDISH DEMOCRATS

THE SWEDISH DEMOCRATS

THE SWEDISH DEMOCRATS

Yttrandefrihetsbrotten, hets mot folkgrupp

Hets mot folkgrupp

- hot eller uttryck för missaktning
 - formellt vidsträckt rekvisit
 - begränsas av JK:s åtalspraxis
 - samt EKMR (NJA 2005 s. 805)
 - politiskt yttrande? allmänt intresse?
- folkgrupp eller annan sådan grupp
 - anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck (from 1 jan 2019)
 - annan sådan grupp: invandrare
 - svenskar?
- brott mot allmän ordning
 - NJA 1978 s. 3: inget målsägandebrott

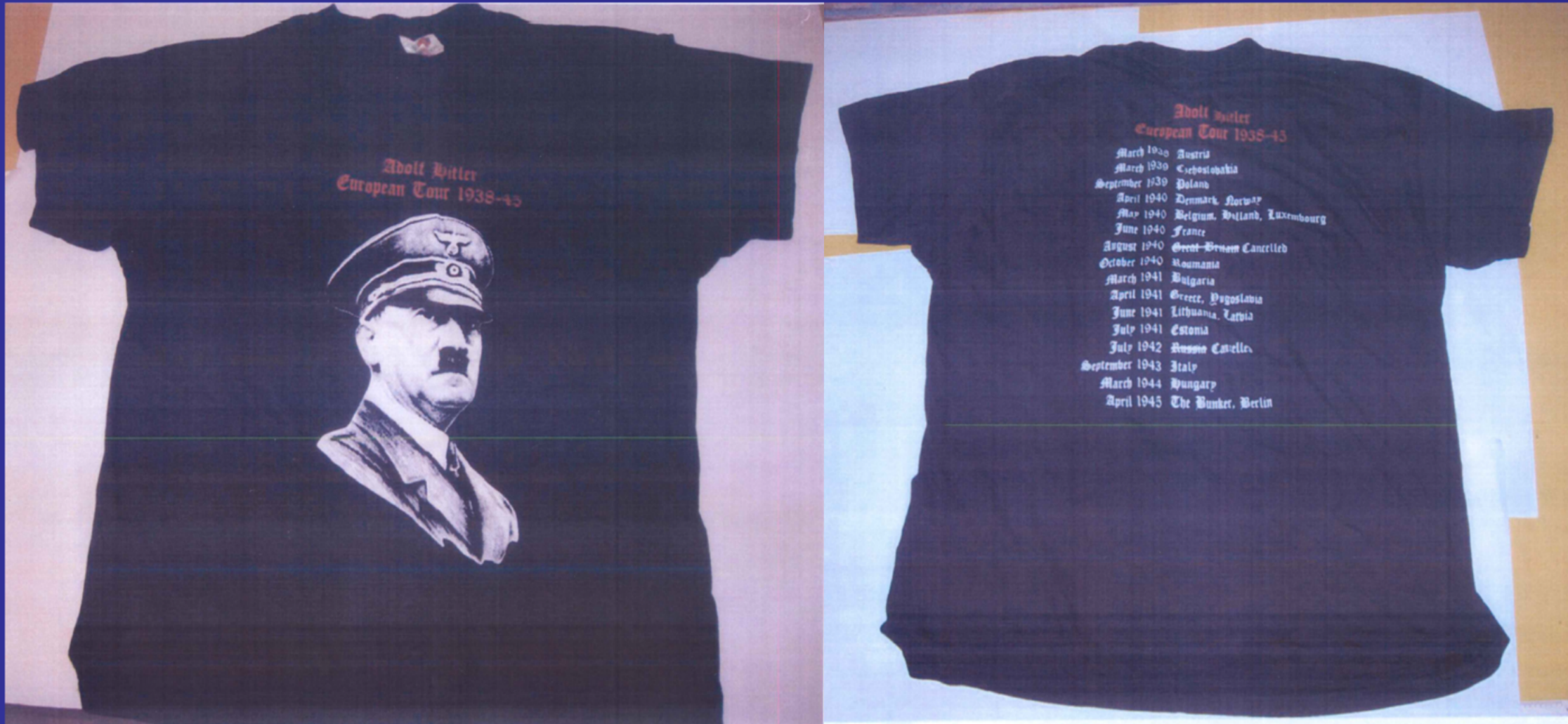

Praktisk tillämpning

- var förekommer hets?
 - sällan i traditionella medier
 - ofta webbplatser
 - affischer, klistermärken
- typer av yttranden?
 - hyllningar av nationalsocialismen
 - hotfulla yttranden mot judar invandrarare eller homosexuella

Hovrätten för övre Norrlands dom 2016-08-24 (B 823-15)

- *"Adolf Hitler European Tour 1933-1945"*
- *Bild samt "turnédatum"*
- *Bars på arbetet av anställd på Volvo lastvagnar i Umeå*
- *Dömdes som spridare till dagsböter*

NMR:s demonstrationer i Gbg (JK 9840-17-3.1) HovR:s dom 2020-12-18

- Tyrrunan på fanor och jackor m.m.
- Endast det meddelande som själva märket/ symbolen förmedlar kan prövas.
- Vem som sprider saknar betydelse. Varför då? Ensamansvaret!
- Slutsats: Ej hets mot folkgrupp.
- Friande dom för hets mot folkgrupp
- HovR kom fram till att jackorna och fanorna var tryckta, och
- Att åtalet skulle avvisas till den del det avsåg trycksakerna

Yttrandefrihetsbrotten, olaga våldsskildring

Tryckfrihetsbrottet olaga våldsskildring (TF 7:7)

- I bild skildra
 - sexuellt våld eller tvång
 - med uppsåt att bilden sprids
 - försvarlighetsundantag

Yttrandefrihetsbrottet olaga våldsskildring (YGL 5:2)

- Genom rörliga bilder närgången eller utdragen skildra
 - grovt våld mot människor eller djur
 - med uppsåt att framställningen sprids
 - försvarlighetsundantag

Bakgrund

Videovåldslagen (1981)

- skydda barn från negativa effekter
- främst fiktivt våld

Vanligt yttrandefrihetsbrott under 1990-talet

- JK:s åtal avseende "Postal 2" (2005)

Yttrandefrihetsbrotten, olaga våldsskildring

NJA 2021 s. 498 "Filmen från Christchurch"

- Webbplatsen Nordfront.se publicerade hela gärningsmannens film från terrordådet.
 - Utgivaren gjorde gällande att publiceringen var försvarlig såsom nyhetsförmedling
 - Försvarlighetsundantaget:
 - Nyhetsförmedling, samhällsdebatt, vetenskapliga framställningar, konst etc.
 - HD
 - Väga allmänintresset av att våldsskildringen visas mot intresset för kriminalisering (skydda barn mot skadeverkningar)
 - Sammantaget: försvarligt
- Jfr olaga integritetsintrång ("lucka i lagen"?)

Yttrandefrihet II

mikael.ruotsi@jur.uu.se, @MrRuotsi

Mikael Ruotsi

Doktorand, Uppsala universitet

Disposition

Utredning och rättegång
Yttrandefrihetsbrotten
Offentlighetsprincipen

Utredning och rättegång

Insert your own text here. Talk about something related to your third topic or just put some placeholder text here.

Offentlighetsprincipen

Offentlighetsprincipen är central i den svenska rättsordningen. Den innebär att allmänheten, ofta enskilda individer och företrädare för media, har rätt till insyn i och tillgång till information om statens och kommunernas verksamhet.

Yttrandefrihetsbrotten

- högförräderi
- krigsanstiftan
- spioneri
- uppror
- landsförräderi
- uppvigling
- hets mot folkgrupp
- olaga våldsskildring
- förtal
- förolämpning
- olaga hot
- hot mot tjänsteman

Offentlighetsprincipen

- Offentlighet är regeln, sekretess undantaget

Varför det?

- För demokratin
- rättssäkerhetens och
- effektivitetens skull

- Grundlagsregleringen: TF 2 kap - en **rätt** att ta del av allmänna handlingar
- Lagregleringen: Offentlighets- och sekretesslagen (OSL)

TF 2 kap - en översikt

- Ändamålsbestämmelse (TF 2:1)
 - "till främjande av ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning" (jfr TF 1:1)
- Ramverk för sekretessen/undantagen (TF 2:2)
 - Stöd i (särskild) lag, dvs OSL
 - Godtagbart syfte (breda formuleringar)
 - Sekretessen ska anges noga (jfr RF och EKMR)
- Tillämpningsområde (TF 2:3-2:14, TF 2:21-2:22)
 - Vad är en allmän handling?
- Handlingsregler (TF 2:15-2:20)
 - Hur ska allmänna handlingar & förfrågningar från allmänheten hanteras

Vad omfattar offentlighetsprincipen?

Allmän handling

En **handling** (TF 2:3)

- papper eller elektronisk

som **förvaras** hos en **myndighet** (TF 2:4-8)

- fysiskt eller elektroniskt

är allmän om den är

- **upprättad** (TF 2:10): justerad färdig eller
- **inkommen** (TF 2:9): tillämpas strikt, privata meddelanden?

Offentlig handling

En handling är offentlig om den är

- **allmän**
- inte omfattas av **sekretess**

Sekretess (undantag från offentlighetsprincipen)

Sekretess får beslutas 1) för angeläget ändamål, 2) kräver stöd i lag, 3) begränsningen ska anges noga (TF 2:2)

- "hemligstämpel" räcker inte
- myndighet kan inte skapa sekretess genom avtal

Offentlighets- och sekretesslagen, OSL

- Innehåller de flesta sekretessbestämmelser
- Bygger på offentlighet och insyn som princip
- Sekretess kräver (oftast) skada och prövning i varje enskilt fall
- Genom förbehåll kan undantag göras (=insyn trots sekretess)
- Reglerar meddelarfrihetens gränser
 - Vanlig sekretess = meddelarfrihet gäller
 - "Kvalificerad" sekretess = meddelarfrihet gäller inte

Offentlighetsprincipen, myndigheters skyldigheter

- Handlingar ska hållas ordnade så att insyn underlättas (TF 2:23)
- Önskemål att få ta del av en allmän handling ska handläggas skyndsamt (sträng praxis) (TF 2:16 st. 2)
- Rätt att få ut handlingar "på stället" (TF 2:15)
- Rätt till kopior av offentliga handlingar (ev. mot avgift) (TF 2:16 st. 1)
- Rätt till anonymitet – den enskilde får inte tillfrågas om vem hen är eller vad hen ska ha handlingen till (TF 2:18)
- Rätt till skriftligt beslut vid avslag (TF 2:19, OSL 6:7-11)
- Beslut om avslag kan överklagas till domstol (TF 2:19, OSL 6:7-11)

Offentlighet inom EU

Artikel 42 EU-stadgan

- EU:s institutioner och organ
- På de villkor som slås fast i fördragen

Artikel 15(3) FEUF

- Hänvisar till innehållet i sekundärrätt
- Utesluter EUD, ECB och EIB (förutom i administrativ verksamhet)

Öppenhetsförordningen 2001/1049

- Relationen till skyddet för personuppgifter – *Bavarian Lager*
- Allmänna presumptionsbestämmelser:
 - Inlagor i domstolsförfaranden - *API*
 - Betydelsen av institutionernas olika roller - *Turco*

Europadomstolen & "access to information"

Artikel 10 i EKMR

- Ingen rätt att "söka" information (jfr t ex art 19 ICCPR)
- Däremot en rätt "ta emot" information

Leander v Sverige (1987)

- Rätten att "ta emot" information förbjuder staten att hindra frivilliga överföringar av information mellan enskilda
- Dock: Artikel 10 innefattar ingen skyldighet för staten att lämna information till den enskilde

Ungerska Helsingforskommittén v Ungern (2016) GC

- Ger artikel 10 enskilda rätt till information som staten besitter?
- Ja, under vissa förutsättningar: i) syftet med begäran, ii) vilken information eftersöks, iii) sökandens roll ("public watchdog"), iv) informationens tillgänglighet

Yttrandefrihet II

mikael.ruotsi@jur.uu.se, @MrRuotsi

Mikael Ruotsi

Doktorand, Uppsala universitet

Disposition

Utredning och rättegång
Yttrandefrihetsbrotten
Offentlighetsprincipen

Utredning och rättegång

Insert your own text here. Talk about something related to your third topic or just put some placeholder text here.

Offentlighetsprincipen

Offentlighetsprincipen är central i den svenska rättsordningen. Den innebär att allmänheten, ofta enskilda individer och företrädare för media, har rätt till insyn i och tillgång till information om statens och kommunernas verksamhet.

Yttrandefrihetsbrotten

- högförräderi
- krigsanstiftan
- spioneri
- uppror
- landsförräderi
- uppvigling
- hets mot folkgrupp
- olaga våldsskildring
- förtal
- förolämpning
- olaga hot
- hot mot tjänsteman

